תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר נשים

בית מאיר על נדרים

רבי מאיר פוזנר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בית מאיר על נדרים

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-נדרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ג. 5
דף ג: 5
דף ו: 5
דף ז: 6
דף ט. 6
דף יא: 6
דף יד. 7
דף יז. 7
דף יח. 8
דף יח: 8
דף יט. 9
דף לג: 9
דף לד. 10
דף לד: 10
דף לה: 11
דף לט. 11
דף מג: 11
דף מו: 12
דף מז. 12
דף מז: 13
דף מח. 13
דף נז. 14
דף נז: 15
דף נט. 15
דף נט: 17
דף סט. 17
דף סט: 18
דף ע: 18
דף עב: 19
דף עג: 20
דף עט: 20

דף פב: 21

דף ג.

לנדור נדר מה עביד לי' עיין בהר"ן שדחק מאוד ואיני יודע מה קשיא לי' אדרבא נימא דעל מילתא דאתי' בהקישא דעדיף מגזירה שוה לא שייך לשנוי' טרח וכו'. אלא דברישא מקשה על התנא למה לי' לאקושי הא אותה דרשה דנזירות היא גופא איכא למידרש בנדרים. והקישא למה לי. נהי דודאי ההיקש צריך לאקושי נזירות לנדרים. מ"מ ההוא דרשה לא הי' לו להתנא למיסמך אהקיש'. ומשני דברה תורה. ועל התנא דס"ל לא דברה תורה אינו יוכל להקשות הקישא ל"ל. כי ההיקש צריך כנ"ל. ואפשר דאיהו באמת לא מקיש נדרים לנזירו' אלא יליף ידות מלנדור נדר. אלא דמקשה אליבי' קרא ל"ל. מכח אין היקש למחצה. וזה הפשוט:

דף ג:

בשלמא בל יחל דנדרים משכחת לה כגון דאמר ככר זו אוכל ולא אכל וכו' יראה לענ"ד ברור שהוא ט"ס וצ"ל כגון דאמר ככר זו לא אוכל ואכל דאלו בכה"ג אין מציאות בנדר אלא בשבועה. כדאיתא להדיא בהר"ן דף ח' בלשון זה תוך ד"ה והלא מושבע וכו' שהרי נדר כיון שהוא מתסר חפצא אנפשי' ליתא לעולם באעשה:

דף ו:

בהר"ן וא"ת. וי"ל דשאני גט וכו'. יש להקשות לפ"ז מה מקשה בהסוגי' פ"ק דקדושין ומובאת בהר"ן דף ה' ע"ב. שמואל אדשמואל מאהא נזיר. הא בקדושין שאני משום דיהיב לה פרוטה דהוי כמו נתינת גט וא"ל דדוקא במוכיח הוא דיש חילוק דהיכי דהוי מעשה לא יד מקרי. אבל לענין שאינו מוכיח אין חילוק בין עיקר שאינו מוכיח ליד שאינו מוכיח. דהא ז"א דכבר קים לן ספר עיקר. [הגה] ואולי ל"ק דלא משום ההבדל בין עיקר נדר לידות הוא. אלא דדוקא היכי דידוע שלנדר כיון אמרינן להחמיר שלדבר שחל הנדר הוא מכוין. אבל היכי די"ל דלא כיון כלל לנדר אלא דלא משתעוני בהדך משמע לא] () נדרים להחמיר. ולגבי ידות כל שאינו מוכיח לזה יותר מזה. כמו מופרשני ממך דאפשר דמשתעיני' בהדך קאמר תרוייהו שרי. וא"כ י"ל דגבי קדושין הואיל דהוי עיקר ע"י מעשה נתינת סף הקדושין בידה אף דאינו מוכיח חל וצ"ע ועיין בתוס'. וכן מה דמקשה ומי מיבעי' לי' לר"פ וכו'. מכלל דס"ל נמי צ"ע עיין ודוק:

שם יש יד לקדושין. כתב הרא"ש וחידוש הוא בנדרים וכו'. ולא הוי ילפינן נזירות מנייהו. צ"ע מה חידושי' דנדרים מנזירות הא תרוייהו אך בדבור ולהכי הוכרח הר"ן דף ד' ע"ב

בד"ה תיתי במה מצינו לומר דלהכי לא ילפינן נזירות במה מצינו דלמלקות איתקיש ואין עונשין מן הדין. אך לדבריו נמי קשה מה מבעי' לי' בפאה וצדקה. למה לא נלפינהו במ"מ מנדרים. הא הוי נמי אך בדבור. וגם קשה לדבריו מה מוכרח באיבעי' ביש יד לקדושין לומר דלהכי לא ילפינן במ"מ מנדרים דחמיר שמתקיים ע"י דבור. ות"ל דקדושין ודאי אף לעונשין מבעי' לי' אם בא עלי' אחר ואולם הרא"ש ז"ל י"ל מה דמשני וחדוש הוא בנדרים אין כוונתו לדברי הר"ן מפני שנתקיים בדבור. אלא חדושא מה דאסר חפצא עני'. משא"כ נזירות שאוסר עצמו ביין. וכן הוא בפוסקים שנזירות מקרי אוסר נפשי' מן חפצא. וגם הפקר וצדקה וכו' אינם שייכים בחדוש זה:

דף ז:

שכל מקום וכו'. עיין בהר"ן קושי' התוס' ותירוצם. ולענ"ד אינו עולה כלל אמאי דאמר אעובדא דרב הונא ש"מ השומע הזכרת השם צריך לנדותו דהא זה פשיטא. ולפיכך הנלענ"ד דסד"א הואיל ואזהרת הוצאות ש"ש לבטלה אין בו מעשה. וכבר קיי"ל לאו גמור שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ה"ה לא יהא בו עונש נדוי. ושפיר קאמר ש"מ דצריך לנדותי. וא"כ אפשר נמי דמההוא טעמא מסיים שכל מקום וכו' כלומר נהי דאין בו עונש מלקות מ"מ יש בו עונשי' חמורים וק"ל:

דף ט.

מקשה הר"ן וא"ת הרי נדבה וכו'. אבל בנזירות מאי נדר ומאי נדבה ולענ"ד נדר הוא לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר דשייך גבי' בל תאחר ולכן כוי נדר. ונדבה הוא נזיר מיד עיין דף ג' ע"ב וק"ל. ומ"מ צריכין לדברי הר"ן:

דף יא:

בהר"ן מה שהוצרך לדחוק בסוף על גירסת הראב"ד לחלין בלא ו' ממה דקשיא לי' המציעתא. ולענ"ד לולא דברי קדשו הייתי אומר איפכא דודאי למ"ד בפת"ח מתפרש בין בלא ובין בשו"א. אלא במתני' לחולין שאוכל לך מדסתם נדרים להחזיר מפרשינן אותה לר' יהודא בלא חולין אלא קרבן ואסור. משא"כ המציעתא דהברייתי' לחלין שאוכל לך מדסתם נדרים להחמיר מפרשינן אותה בשו"א לחלין יהא מה שאוכל לך ואסור אף לר"מ. משא"כ כי אמר שלא אוכל לך בזה למשמעות האיסור צרכינן להוסיף. לפיכך זה לא מוספינן אלא בשאמר להדיא לקרבן בשו"א. וה"ה אלו אמר להדיא בשו"א לחלין לא

אוכל לך הי' אסור ועל כורחינו לפרש לפיכך לא אוכל לך דאל"ה לא אמר מידי אבל כי אמר בפת"ח לחלין לא אוכל לך אדמפרשינן בלפיכך מפרשינן בלא חלין אלא חולין מה שלא אוכל. הא מה שאוכל יהא חלין. ומדלר"מ לא אמרינן מכלל לאו נשמע הן לפיכך מותר ודוק. וכן בדף י"ג ע"א מוכרח הר"ן לדחוקי נפשי' בד"ה דלא שאני בפי' הברייתא. ולהנ"ל ג"כ הכי מתפרשא הא דאמר לאימרא בשו"א דאז ע"כ באמת לפרש בלפיכך ואסור. וה"נ איירי לקרבן לא אוכל לך. הא דאמר לאימרא בפת"ח דמתפרש הכי והכי. וכן איירי הרישא והסיפא דברייתא. ולהכי שאוכל לך אסור דמפרשינן לי' בשו"א ולא לא אימרא אלא חולין. ובשלא אוכל לך כדי שלא להוסיף לפיכך מפרש נן אותו בלא אימרא אלא חולין מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהא קרבן ולר"מ שרי דנ"א מכלל וכו'. שוב מצאתי ת"ל בתוס' מפרש הברייתא להדיא הכי בשם ר"י ע"ש ודו"ק:

דף יד.

האומר לאשתו וכו'. ורמינהו וכו'. יש להקשות ומה הקושיא הא הר"ן במתני' פירש וכן פסק הרא"ש דדוקא באשתו יש חומר זה מפני שרגיל להקפיד בנדר וא"כ דילמא הברייתא איירי בנדר לפנויה שאינה אשתו ולהכי לא אמר כלום. ועיין בתוס' דלהגירסא כאמה וכאחותה זה נ"ק. ומי יודע אם לא משום קושיא זו הגיהו ככה וק"ל ואולם לגירסת אמי יש סייעתא לפסק הר"מ וע"ש לח"מ וק"ל:

דף יז.

יש נדר בתוך נדר. עיין פי' הר"ן כתב תוך הפירוש כלומר בשבועות לא משכחת תרי חיובי וכו'. ולא למנות שתים ג"כ דלא משכחת לה משא"כ בנזירות וכו'. ואיכא למידק מדוע לא משכחת בשבועות כגון שאמר שבועה שלא אוכל בשר שלשים יום ושוב אמר שבועה שלא אוכל בשר שלשים יום דאסור בבשר ששים יום. ועיין בטור סי' רל"ט ובב"י וד"מ שם כי דבריהם צ"ע. ובע"כ לבא לדברי הפרישה שם שכתב בגוונא דנזיר שהוא בסתם לא משכחת לה כיון דסתם שבועה לא אוכל משמע לעולם. משא"כ סתם נזירות אינו אלא ל' יום. אך א"כ ודאי צ"ע לשון הברייתא דף י"ח שיכול והלא דין הוא ומה שבועה חמורה אין שבועה חלה על שבועה נזירות קלה לא כ"ש. וקשה באיזה אופן איירי מה דקאמר אין שבועה וכו'. אם לענין שלא לחייבו שתים. הא זה באמת אף בנדרים הכי הוא. ואי לענין שאינו מונה שתים שאינו בשבועה הא זה לאו משום קולא דשביעה אלא אדרבה מפני חומר שבועה הוא דהיינו מפני שסתמא הוא לעולם. ותדע שהרי

במפרש ל' יום באמת נמי חלה. וע"כ לדחוק דה"נ קאמר שיכול ומה שבועה חמורה אין שבועה חלה על שבועה לחייבו שתיים. נזירות קלה לא כ"ש דאין חלה לחייבו שתים. וממילא מדלא חלה השתא לא חלה נמי בתר זימנא ופשיטא שאז באמת היינו אומרים אף בשבועה אפילו כשפירש נמי לא חיילה השני' כלל וכלל. להכי כתיב נזיר להזיר ולמדין מינה דנזירות חל נדר תוך נדר עכ"פ לינהג שתים. ומשום דסתמא אינו אלא ל' יום ושוב ממילא לומד הטור דה"ה בשבועה אם פירש. ואף דכל עיקרו דנזיר מקרא ילפינן. אפשר דלענין זה נמי קרי נזירות נדר. וכבר מביא הר"ן דף ז' היקש שבועה לנדרים וה"ה לזה. ועדיין לא יצאתי חובת עיוני בסוגי' זו. ובני נדר אי"ה אשים עוד עיוני עלי'. ועיין נמי בש"ך שם ומ"מ צ"ע רב עדיין ועיין דף ():

דף יח.

א"נ כגון שקיבל ב' נזירות בב"א. עיין פי' הר"ן ודוק. וקשיא לי הא קי"ל קדושין דף נ"א כל שאינו בזא"ז אפילו בב"א אינו. הגם שבדוחק גדול יש להפריד בקצת הבדל [ר"ל דהכא באופן דבעינן שיחולו דהיינו בזאח"ז. אפשר נמי בזה אחר זה אלו פירש בהשני' ודוק]. מ"מ יותר נוח לומר שלההוא תירוצא רב הונא ברי' דרב יהושיע ל"ל ההוא סברא כלל. כי כבר מצינן בפ' מי שהוציאוה דשמואל ל"ל ההוא סברא. ועיין בספר פ"י קדושין דף הנ"ל מ"ש על הרמב"ם ודוק:

דף יח:

ר"א אימר לא הקדיש את הכוי. ובדף י"ט מקשה עלי' דר"א אלא אי קשיא הא קשיא ספק משקין ליטמא טמא וכן הי' ר"א אימר כדבריו ומי ס"ל וכו'. והא לרב ס"ל טומא' משקין דכן ממש. ודייק הר"ן וכתב וכי תימא א"כ אפילו לא מוקמינן הא דספק נזירות להקל כר"א היכי ניחא הא אכתי קשיא דר"א אדר"א. י"ל דהכי פריך בשלמא אי הך דספק נזירות להקל לא מתוקמא כר"א. ל"ק דאיכא למימר דר"א מחמיר בספק אפילו בדרבנן. אבל כיון דאמרת דספק נזירו' להקל ר' אליעזר הוא נהי דהוי קדושה הבאה בידי אדם היכי עדיפא טומאה דרבנן אע"פ שהיא באה מאלי' מנזירות דאורייתא אע"פ שהוא בא בידי אדם. וכ"ת הא חזינן בהדיא דבקדושה הבאה בידי אדם אע"פ שהוא מדאורייתא מקיל בספיקה גבי כוי וכיון שכן אפילו לא מוקמינן הא דספק נזירות להקל כר"א קשיא דר"א אדר"א. ודחק עצמו מאוד. ולפ"ר הי' נראה לענ"ד לומר דאלו לא מוקמינן הא דספק נזירות להקל כר"א הייתי אומר מה דמחמיר בספק משקין ליטמא אף דהוא דרבנן משום

דהוי דבר שיש לו מתירין כיון דחזי לי' בימי טומאתו אם הם חולין. וא"כ תו נמי ל"ק ממה דאזיל בספיקא דכוי לקולא דזה לא היי דבר שיש לו מתירין. כדקי"ל דהקדש כיון דלא מצוה לאתשולי עלי' לא הוי דשיל"מ [אך עיין בהר"ן דף נ"ט ע"א סוף ד"ה מתוך כי אפשר זה לבה"ב דמי ()] משא"כ אי נימא דספק נזירות להקל אף דהוי דשיל"מ שהרי מצוה לאתשולי עלי' ר"א הוא שפיר קשיא לי' מדוע מחמיר בספק משקין דרבנן. ועדיין צ"ע:

דף יט.

בהר"ן ד"ה ואלו על ספיקן כתב וכ"ת נהי דבחטאת וכו' לייתי עולה ושלמים ולתני וכו' דהא קי"ל אם גילח על א' משלשתן יצא י"ל הנ"מ בדיעבד. ותימא כי לענ"ד הכא אף בדיעבד נמי לא יצא משום דהוי אינו ראוי לבילה דהיינו להביא החטאת ועד כאן לא אמרינן דיצא אלא בראוי להביא אף החטאת וזה שאין ראוי להביא מחמת ספק מקרי אינו ראוי לבילה. כדהוכיחו התוס' בזבחים דף ע"ה תוך ד"ה בעי סמיכה ע"ש וצ"ע. ואין להקשות על דברי ממה דאיתא במס' נזיר דף נ"ט ע"ב במתני' היכי דמת אחד מהן ולא נשאר אלא נזיר טמא מספק דלבן עזאי מגלח בפעם ראשון על עולה לבדו ועולה לו אף אם הי' נזיר טהור משום דאם גילח על א' משלשתן יצא ולא אמרינן דהוי אינו ראוי לבילה. דשאני התם דלבסוף יביא בתשלום השלשים אחרים את יתר הקרבנות כולם ואינו אלא מביא קרבנותיו לחצאין כדאיתא התם שפיר מקרי ראוי לבילה שהרי עכ"פ יביא אף כולן. משא"כ הכא בנזיר ספק דלעולם א"א לו להביא החטאת. פשיטא דלא אפשר לו לגלח על אחד מהן מטעם אינו ראוי לבילה. כדהבאתי ראי' מתוס' דזבחים וצ"ע רב על הר"ן ז"ל. ותו יש לתמוה על הר"ן דהא בל"ז יש תקנה. כדאיתא בתוס' נזיר דף ח' ע"א ע"י תנאי של נזיר חוב או נדבה. ובע"כ לבא לתירוצם דשמא יטמא קודם התנאי ואשם אינו בא על הספק ומה תו קשה לו:

דף לג:

משום דמהני לי' פרוטה דר"י. הקשו בתוס' וכי מי עדיף הנאת פרוטה זו מהנאת פיטור תשלום בע"ח דקיי"ל דלא חשוב אלא מבריח ארי ותירוצם דחוק ע"ש. והנלענ"ד דהיינו טעמא דבשלמא היכי דהמדיר פורע חובו של מודר המדיר בדנפשי' המותר לו בהנאה עוסק להבריח ארי דהמודר. והמודר אינו נהנה אלא בהברחת ארי דלא חשיבה הנאה. משא"כ כשנכסי בעל אבידה אסורים על המחזיר. נמצא המחזיר בהשבת אבידת המודר.

וגוף האבידה אסורה לו בהנאה ובאבידה זו הוא מפקיע מעליו פרוטה דר"י דהיינו כמי שלוקח מקל האסור לו בהנאה להבריח בו הארי דודאי אסור:

דף לד.

אלא למ"ד אמאי תפול הנאה להקדש. אין להקשות דילמא איירי באופן שהמחזיר אינו רוצה להחזיר בחנם אלא דוקא בשכר המגיע לו ומפני שנכסי בעל אבידה אסורים עליו אשמעינן מתני' דע"כ של בעל אבידה מוכרח ליתן ההנאה להקדש. ובזה לא אזיל תירוצא דהרא"ש שכ' בלשון זה דכיון שאין המחזיר יכול ליטול שכר הרי הוא של בעל אבידה. דהא ניחא אם המחזיר רוצה ליהדר בחנם. אבל אם אינו רוצה מאי איכא למימר. די"ל דבאופן זה שהמחזיר מכריח לבעל אבידה ליתן שכרו הראוי לו להקדש הוי כאלו קבלו הוא ויהבי' להקדש ואף ידי נדרו לא יצא כדקי"ל לגבי רבית דכל המלוה ללוה ע"מ שיתן רבית לפלוני ואפילו נכרי חשיב רבית הבא מיד לוה ליד מלוה. ודוק:

דף לד:

אמר רבא היתה לפניו וכו'. עיין פי' הרא"ש הר"ן. והנה מפי' רש"י נשמע דין מחודש מה שלא נמצא לו זכר בכל הפוסקים. והוא דמי שבא לו מציאה תוך ד' אמות כמו שקונים לו. כן מצי אמר שיקנה הד' אמות לחבירו שאינו עומד כלל תוך ד' אמות כדין מגבי' מציאה לחבירו. ובאמת אלו דין זה אינו מוכרח ע"י פירושו. מן הסברא הי' נראה אחרי דכל עיקר קנין זה אינו אלא תקנת חכמים כי היכא דלא ליתי לאנצויי. אין לך בו אלא מה שאמרו חכמים דוקא לדידי' הוא דתקינו ולא לחברי'. אמנם לענ"ד אין מוכרח כלל. וכדמשמע מסתימת לשון הרשב"א והרא"ש. אלא דבהפקר כיון דהד' אמות קונות לו ונמצא הככר קנוי לו חל עליו ההקדש ולא הוי כמקדיש דבר שאינו שלו וברשותו שהרי ברשותו הוא ליקחנו. אבל מ"מ נהי דעבדו רבנן הד' אמות כחצירו לענין זה שיקנה לו מ"מ אינם חצירו ממש דליהוי המציאה חשובה מונחת בחצירו ורשותו אלא הוי כדבר שלו המונח בסימטא וכן ההקדש כל היכי דאיתא בי' גזא דרחמנא איתא וחשיב כמונח ברשות הקדש. וכשמגבי' כדי לאוכלו ולהביאו לרשותו חשוב שפיר כמוציא מרשות הקדש לרשותו ומעל ודוק. [ומצינן כיוצא בו ב"מ דף קי"ח דלמה דס"ד דפליגו בהבטה בהפקר אף למ"ד דקני היינו לדידי' ולא להיקש ע"ש בספר א"ז תמצא הכי]:

דף לה:

איבעי' להו הנהו כהני וכו'. שמעתי מקשים וליפשוט ממה דקי"ל שהנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל. ואלי נימא שלוחא דידן נינהו. הא נכרים לית להו שליחות ושבוש הוא כי נדרים ונדבות מעולם לא הוטל עליו להקריבו דליבעי שליחות (ועיין תוס' גיטין במה דפלפלו אי בעי שליחות לכתיבת גט) ועד כאן לא מבעי' להגמרא אלא בחטאות ואשמות די"ל כמו שהוטל עליו חיובו הוטל נמי עליו להקריבו אלא דהכהנים עבדו שליחותי'. או דמעקרא ההקרבה לא הוטל:

דף לט.

אי בשנכסי חולה אסורין על המבקר אפילו עומד נמי לא. וכ' הר"ן שהרי נהנה בדריסת הרגל משום מצוה לית לי' לאתהנויי מאיסורא. תימא לי הא לעיל דף ט"ו ע"ב מקשה הר"ן וא"ת וכי אמר הנאת תשמישך אמאי מתסר הא מצות לאו ליהנות ניתנו ומשני דכי אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו ה"מ לומר שאין קיום מצוה חשובה הנאה. אבל מ"מ אי מיתהני גופי' בהדי דמקיים מצוה הנאה מקרי. וזה ניחא שם שא"א לגופי' ליהנות הנאה זו אלא ע"י המצוה. משא"כ הכא אטו לא יוכל לעמוד בביתו. אלא מפני שרוצה לקיים מצות בקור חולים מכורח לעמוד שם. ומה הנאת הגוף יש לו בעמידה זו שם יותר מבביתו. ומה"ת לא נאמר גבי עמידה זו מצות לאו ליהנות ניתנו. אבל הישיבה חשובה הנאה שאינה מכח המצוה שהרי יוכל לקיים המצוה בעמידה ולכך אסור וצ"ע. ועיין בדבריו דף י"ו ע"ב בדין ישיבת סוכה:.

דף מג:

אלא אמר רבא גזירה משום מתנת בת חורון. ולפ"ר קשיא לי א"כ יותר יש ליגזור בנותן לאחד משום מתנה דהוי דומיא דבת חורון אידי ואידי במתנה אבל י"ל דבמתנת בת חורון העיקר משום דסעודתו מוכחת עליו. דהיינו דבפשוט אין אדם נותן סעודתו לאחרים () דה"ה בהפקר י"ל דמוכיח דאין מפקיר אלא כדי שיבא () לאכול. משום דבפשוט מה"ת יהא אדם מפקיר מה דחקו לי' ותו הרי אין שם מי שעכב בו () משא"כ מתנה לא מוכח דאפשר אדם נותן מתנה למאן דעביד לי' נייח נפשי' וק"ל:

דף מו:

עיין בהר"ן סוף ד"ה מחלוקת מסיק להלכה כהרמב"ם ע"פ סברא דחוקה. ולענ"ד מוכרח כהרשב"א דאלו לשיטת הרמב"ם דבתר חלוקה מותר קשה איך ס"ד דרבה אמר זעירא לומר דבאין בו דין חלוקה כ"ע מודי דשרי ולא איירי המתני' אלא ביש בו דין חלוקה הא ביש בו דין חלוקה כל אחד יכול לכוף את חבירו לחלוק. ואיך קתני במתני' לרבנן וכופין את הנודר למכיר חלקו. עד שימכור חלקו יכוף את חבירו לחלוק ויהי' מותר בו. א"ו דאף בתר חלוקה אסור. וצ"ע על הרמב"ם ור"ן:

באמצע ד"ה בהר"ן מתני' המודר הנאה וכו'. בסוף העמוד כ' ואני כבר כתבתי במשנתינו דאפילו קונם פרטי ואפילו הקדים וכו'. והיינו ע"פ מה דהוקשה לו במתני' מה דמוכח בגמ' דאפילו בהדירו זא"ז אסור והרי אף חלקו משועבד לחברי'. ואיך מצי אסר על חבירו דבר שהוא של חבירו. ומוכרח לבא דקונם פרטי נמי מפקיע וה"ה במשכיר לגבי שוכר ואפילו הקדים שכרו דל"ל שום תפיסת יד בגוי'. ואני תמה מה ענין זה לזה הא במתני' נהי דיש להמודר שעבוד על חלקו של מדיר ליכנס בתוכו. הא מ"מ יש להמדיר ג"כ רשות לכנוס בתוכו ומי לך תפיסת יד גדול מזה שמבואר במשכיר בפשוט דכל שיש לו תפיסת יד יכול לאסור. ומההוא טעמא נמי ניחא בפשוט מה דקתני הי' אחד מן השוק מודר הנאה מאחד מהן לא יכנוס לחצר. ולשטתייהו צריך לדחוקי לבסוף ולכתוב דההחידוש הוא לרבנן דלא תימא כיון דכל הטעם משום דקונמות מפקיע והכא הא לא הפקיע מן חברי'. ומוכרח לדחוק בדברים שאינם נוחים לי. ולענ"ד אף אי נימא סברתו בלתי הוכחה במתני' דלהכי בשוכר שאין בו תפיסת יד שרי ולא אמרינן קונמות מפקיע כיון שמן השוכר לא הפקיע. מ"מ במתני' הטעם פשוט מפני התפיסת יד ודוק:

דף מז.

בעי רמי בר חמא קונם פירות אלו על פלוני וכו'. ועיין בהר"ן ודוק בפירושו כתב וי"ל דפשיטא לי' לרמי דנודר אפילו החליפן אחר אסור דכיון שפרט ואמר אלו שווינהו עליו כהקדש וכמו שנפרש בפ' הנודר מן הירק. ושם כתב בלשון זה דלא דמי לנודר סתם מן התאנים ומן הענבים שכיון שלא פרט ואסר עליו כל המין לא עשאם עליו הקדש אלא נתכוין שלא מאכילת אותו המין וכו'. וה"ה נמי דאם אמר. פירות של פלוני דכיון שיחד הרי הוא כפורט ואסור בחלופיהן. וקשיא לי א"כ למה לי' לרמי לומר באיבעי' להההוא צד דאף בשהחליפן הוא צרכינן לטעם דכוונת הנודר ודוקא אלו דמש"ה לגבי מודר לא שייך משום דהוי דשל"ב על חבירו. ות"ל דלגבי חברי' מה שייך לדייק מדפרט ולא אסר

כל המין היתה הכוונה לשווינהו כהקדש הא לגבי חברי' לא סגי דלא פרט לכל הפחות ואמר פירותי דהוי כמו פירות של פלוני דאלו המין. וכי ס"ד דבידו לאסור על חבירו מין תאנים של עולם [ועיין בכ"מ תמצא בפי' דברים אלו והוא הפשוט]. וא"כ דאין מזה ראי' מה"ת לומר דשוינהו כהקדש כדי לאסור אף החליפין. ואולי מ"מ הוי פורט כמו של פלוני וק"ל:

דף מז:

ת"ר האומר לאשתו וכו' עיין בהר"ן פירושו ע"א בהאיבעי'. וקשיא לי מאוד איך ס"ד לדמות שעבוד האשה לחליפין. דא"כ מה ארי' משום דחליפין כגדולין דמי ואסורי להמחליף. ות"ל דאפילו לאו כגדולין דמי ושרי הא מ"מ ד"ת אסור לו להחליף לכתחילה כל א"ה וכדהוכיח נמי הרשב"א מדאצטרך היתר בתורה למכירת נבילה וא"כ איך שרי' לה ללות הא מחליפה בזה לכתחילה. וצ"ע:

דף מח.

עיין בהר"ן מה שהניח בתימא מפסק הר"מ מדין בה"כ. ולענ"ד נראה ליישב דבריש הפרק בהר"ן מבואר מה דנתקשו הראשונים בפסקי ההלכה בדין ברירה ובלי ספק היינו מפני שסוברים שהויתר שאוסר ר"א היינו מדאורייתא והרמב"ם סובר דמעקרא לק"מ כי מה שר"א אוסר וויתור אינו אלא מדרבנן (וכן מבואר פה בח"ר גבי הלכתא כראב"י) ובדרבנן הא כ"ע ס"ל דאמרינן יש ברירה ומה שהסוגיא מדמה במס' ב"ק דין שותפי בור לדהכא היינו משום דמה דקי"ל בדרבנן יש ברירה ולא מדאורייתא הא ע"כ הוא משום דהלכתא דברירה הוא ענין ספק ובדרבנן קי"ל ס"ד לקולא משא"כ בדאורייתא ושם הא קתני מאימתי נפטר הראשון הרי הראשון מחויב ועומד אלא שאם אין ברירה ודאי נפטר הראשון ע"י שהשני נעשה שואל הא ודאי שע"י ספק א"א ליפטור הראשון ולרמי' חיובי' על השני אלא נשאר הראשון בחזקת החיוב ושפיר [ועיין מס' ב"ק מ"ו ע"ב] וא"כ תו לק"מ על הרמב"ם דהא פשיטא דדירת בה"כ אינו דומה לדריסת הרגל שאינו אלא וויתר אלא הנאה גמורה דאורייתא ומדקי"ל גבי אין ברירה אף אי נימא דראב"י אף בדאורייתא קים ליה יש ברירה מ"מ מדאנן קי"ל בדאורייתא אין ברירה שפיר דפסק לאיסור ומה שהסוגיא מדמה בה"כ לחצר השותפין הוא אך לענין דלא נימא באין בו דין חלוקה לכ"ע יש ברירה אבל ודאי דיש הבדל ביניהם שזה אינו אלא וויתר וזה חשוב הנאה גמורה וק"ל:

דף נז.

עיין בהר"ן כתב בפי' המתני' דכיון שפרט הדברים שנאסרים עליו שווינהו עליו כהקדש ומש"ה מתסר בחלופיהן ובגדוליהן כי היכי דחליפי הקדש וגדולי' אסורי. והנה מה שמצינו בחליפי הקדש דאסורי הא אינו אלא ממה דהקדש תופס דמיו דהיינו חלופי' אף דשם ההקדש מה שודאי אין זה בקונמות ע"כ דמ"מ מדמה האיסור לענין החליפין לחומר ההקדש ולא לקולתו וא"כ תימה לי מה שפי' בתר הכי בד"ה בדבר שזרעו כלה דקאי גם ארישא דברישא הדיוק דוקא בגידולין הוא דאסורי ולא בגידולי גדולין בדבר שזרעו כלה ומשום דגדולי גדולין דומיא דחליפי חליפין וחליפי חליפין הא מוכח בהשותפין גבי מכרן וקידש בדמיהן דמותרים ומה הראיה משם בשלמא התם דמיירי בשאר א"ה דהחליפין שאסורים אך להמחליף משום קנס שפיר דאמרינן דלא קנסו בחליפי חליפין משא"כ לשיטתו דמשמע שאסורים מדאורייתא [כדאיתא בב"י סי' רט"ז] אפילו בהחליפם אחר ומשום דאמר אלו ושווינהו כהקדש מה"ת דחלופי חליפין יהי' מותרים הא בהקדש אם חזר ופדה הדמים בדבר אחר הא אף החליפי חליפין קדוש ותופסי' הדמים שפדה בהם את ההקדש את הדבר שנפדו הדמים עליו בקדושתו הרי דאף חליפי חליפין אסורים בהקדש וה"ה הכא מדאמר אלו ולפ"ר צ"ע גדול ומה נמי לענין הגדולים מכח הקדש דקדקתי עליו במקום אחר:

שם במתני' שאני אוכל שאני טועם מותר בחליפיהן. עיין בהר"ן סוף ד"ה האומר לאשתו מבאר דההוא בבא היינו בפני עצמו בדלא אמר אלו והוכיח זה מפרק הנודר מן המבושל וכן הוא בהרשב"א וא"כ קשה מה מיבעיא ליה לרמי ב"ח לעיל דף מ"ז לפי' הר"ן אם כל עיקר טעם המתני' אפילו בשהחליף הוא אינו אלא משום דאמר אלו עד דמסיק שם באמת בלשון זה מיהו אין ה"נ דהוי מצי למבעי בנודר עצמו דלא אמר אלו. וקשה הא זה מוכח מן ההוא בבא דטעמא שאמר שאינו אוכל שאינו טועם הוא דמותר הא אמר סתם קונם תאנים עלי אסור בחליפיהן ואפילו לא אמר אלו דהא ההוא בבא איירי בדלא אמר אלו. ודוחק גדול דלא מורה על הדיוק אלא דבאמת אפילו לא אמר שאיני אוכל נמי מותר אלא דלחידושי' אתא לומר דאף דשאיני אוכל ושאיני טועם הוא לישנא דמפיש באיסורא מ"מ מותר דודאי ל' המתני' מורה לדוקא בשאמר הוא דמותר ולא אף בשלא אמר וצ"ע:

דף נז:

פי' הרא"ש גדוליו היתר ועיקרו אסור ע"ש שכתב כדדרשינן בחולין דף קי"ו וכו'. ואע"ג דעיקר לא מבטל גדולין בעניותי א"י לפרשו דהא שם באמת אם לא הוסיף א' ממאתים שפיר העיקר מבטל לגדולין. ומ"ש מקודם לראיה דאין העיקר מבטל לגדולין מדלא אמרינן קמא קמא בטל [ועיין פ"ה דמקוואות משנה ה' בתוס' חדשים כתב בשם הרא"ש ולא אמרי' קמא בטל הואיל] () ע"כ היינו משום דהוי בדמיון נפל מקלוח גדול דלא אמרי' אף () מב"מ קמא וכו' ואולי יש לדחוק וליישבו דסומך עצמו על הראיה מדלא אמרינן קמא וכו' שאין העיקר מבטל הגידולין ומה דנאמר שם, אם לא הוסיף לא היינו במדוכנין ועיין לקמן בפירושו נ"ח ע"א מה דפי' על ודלמא במדוכנין ודוק:

שם אמר ר' ינאי בצל וכו' ורבו. אף דתרומה אינה בטילה ברבי' אלא במאה ואחד להמסקנא בדף ס' דלא איירי בתרומה גופא ניחא אלא בגדולי גדולי' וע"ש בפי' הר"ן. ומה שנראה שם בפי' הרא"ש דברבו אפילו גדולי' מותרין נמי ע"ד הר"ן וכ"כ התוס' וק"ל:

דף נט.

כתב הר"ן תוך ד"ה מתיב רמב"ח והא דלא פריך ליה מברייתא דליטרא משום וכו' דמעשר פשיטא ליה דדבר שיש לו מתירין הוא. ויש לתמוה דא"כ מה דוחקא לשנויי על הקושיא הרי מעשר. דאיסורו על ידי קרקע וכו' אמרו מעשר דיגון הוא דקגרם לה ות"ל דמעשר דבר שיש לו מתירין הוא (ודע דאין לומר שבאמת שלא כהר"ן אלא מדקתני ואותה ליטרא מעשר עלי' ממקום אחר משמע ליה להמקשן דהיינו ממקום אחר המחויב ד"ת וא"כ ע"כ דלא מטעם דבר שיש לו מתירין. דז"א אלא דרבנן. דזה ליתא שכבר פי' הרשב"א דגם בשאר שני שבוע שמחויב לעשר על הכל כל המעשרות נמי ע"כ ממקום אחר ולא מניה וביה והדין עמו שהרי הגדולין לא בטלו את העיקר נמצא העיקר אינו אלא מחויב דרבנן והגדולים ד"ת ואם יפריש מיני וביה הוי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב. א"ו שמפריש ממקום אחר היינו על תשעה ליטרי' מן המחויב ד"ת ועל א' ליטרא מן המחויב דרבנן וכו י"ל ודאי דאף המעשר אחד שמחויב להפריש תרומת מעשר ממקום אחר היינו נמי מן מחויב דרבנן ומטעם דשיל"מ) וע"כ לומר דודאי לשיטת ר"י ור' יונתן דס"ל בעלמא אין גדולין מבטלין את העיקר אך () שני' הואיל ואיסורו ע"י קרקע בודאי מסתביר להש"ס דלא נאמר חומרא דשיל"מ אלא בביטולין שלא ע"י קרקע כי לא מצינן אותו אלא בפשוט איסורין שאינן ע"י קרקע ולהכי מוכרח לומר דמעשר נמי חשוב שלא ע"י קרקע אבל קושיא זו דקאי על ר' ינאי דל"ל כלל חילוק זה וגם לפי

האמת דמעשר נמי חשוב שלא ע"י קרקע שפיר י"ל שהוא מטעם דשיל"מ וק"ל. אך צ"ע מה מקשה ע"ב וכל היכא דטרח בטל ברובא והרי ליטרא מעשר וכו' ומה קושיא הא שם הטעם משום דשיל"מ. ואמת שהרא"ש פ"י ד"ה ופריך מליטרא וכו' לא בטילה מדאורייתא אבל צ"ע מנ"ל דילמא מדרבנן ומשום דבר שיל"מ. ודע דבלשון הר"ן בפי' קושיא זו הרי ליטרא ע"כ ט"ס במה שכתב היתר שבה לא בטל וצ"ל איסור שבה:

שם גופא א"ר יוחנן ליטרא בצלים וכו', א"ל רב חסדא וכו'. היתר שבהן להיכן הלך ותימא לי ומדוע לא משני ליה מי לא תניא הכי בהדיא דהיינו הברייתא דקתני ליטרא מעשר טבל שזרעה והרי הוא כעשר ליטרין חייבת במעשר ובשביעית. ופי' הרא"ש וכן הרשב"א וכן הר"ן ע"ב תוך ד"ה הרי שחייבת במעשר היינו בשאר שני שבוע חייבת אף הליטרא שזרע בכל המעשרות כאלו היה טבל ומלבד זה חייב אותו ליטרא במעשר משום תרומת מעשר ואפילו בשנה השביעית עכ"פ נשמע מיניה דבשאר שני שבוע חייבת אף אותה ליטרא במעשר כדין טבל ולא אמרינן היתר שבו להיכן הלך והאמת שלמה דמסיק שהיכי שטרח לזרוע בטל לגמרי ניחא נמי בזה. אבל עכ"פ הי' לו להביא סייעתא לסברא זו מהכא ומה שהנחתי לעיל בצ"ע על קושית הגמרא דבתר הכי ע"ב וכל היכי דטרח וכו' ע"כ נמי לדחוק דמסתביר להש"ס דלא החמירו מצד דבר שיל"מ אלא במידי דבטיל ממילא דלא בטיל לגמרי אבל במידי דטרח דלגמרי עד שלא אמרינן גביה היתר שבהן להיכן הלך אף משום דשיל"מ לא שייך לאחמור עליה:

שם א"ל רב חסדא כו' היתר שבהן להיכן הלך. עיין בבכורות דף כ"ג כתבו התוס' במסקנתם סוף ד"ה נבילה בטילה בשחיטה דמסתביר להו דטומאת משא גופיה אינה אלא מדרבנן והנה כאן מבואר דאפילו לקולא אמרינן היתר המבוטל כמאן דאיתא דמי וזה לקולא וע"כ סברא דאורייתא הוא. והאמת מה שדחקו התוס' לחלק בין אכילה למשא וכן ע"ד זה דחק הר"ן משום דכיון שרבו גדולים על עיקרו נמצא כשאוכל אינו טועם וכו' ועל חילוק התוס' קשה מתערובת לח בלח ולולי דבריהם הי' נלענ"ד דכ"ז סברא דאורייתא ומ"מ לק"מ דהא מה דקי"ל בכל הש"ס ביטול ברוב פי' רש"י בחולין שהוא מן הקרא אחרי רבים להטות. וידוע דהקרא הגיד לנו לכל ענינים שא"א לנו לדעת איך לעשות זה לנו הדרך לילך אחר הרוב וה"ה בא הקבלה לענין תערובות איסורים בהיתר וא"א לנו להכיר ולהפריד האיסור רשאים אנחנו לנטות בתר הרוב ולאכול הכל. ומההוא טעמא הברור דהיכי דמנכר האיסור ואפשר להפרידו לא בטל ואסור מדאורייתא כי ע"ז לא נאמר אחרי רבים להטות. ולענין משא כיון שלא נתחדש לנו ענין מכח תערובות זה שהרי נושא הנבילה ודאי ומה לי שנושאה ע"י תערובת ומה לי

שנושאה לבדה הוי כניכר האיסור ומה"ת דליבטל בשלמא לענין אכילה או נגיעה אם לא ניזול בתר רובא יגרום לי' האיסור לאסור המותר ולטמא הטהור משום הספק וכל לגבי ספק אמרה התורה שיגרור המועט בתר הרוב. וכו בנדרים לענין לעשר על הכל בשלמא לענין אכילה מפני הספק תמיד נגרר המועט בתר רובא אבל לענין לעשר על הכל שפיר פריך מההוא טעמא דמה"ת לעשר על ההיתר הא הוי כאלו ניכר לענין זה ולהיכן הלך דהא בשביל שאנו מקילין שלא לעשר על היתר זה אין אני מחויב להקל על האיסור המרובה ודוק. [סברא הנ"ל שכתבתי לגבי טומאת משא דהוי כהוכר אינה ברורה דמ"ש מאכילת תערובות. דהא מ"מ ע"י תערובת זה מחויב למנוע מלישא אף הטהור כדי שלא יוטמא ולפיכך ע"כ לבא לסברת התוס'. אבל מה שהקשיתי דבנדרים משמע שהוא סברא דאורייתא לזה שפיר עולים דבריי דזה הוי כהוכר הואיל דאפשר למעבד אף האיסור היתר ע"י לעשר עליו ודוק]:

דף נט:

בהר"ן כתב תוך ד"ה אם היו העלין שחורים ולא תקשי לי אמאי דכתיבנא לעיל וכו' והכא אמרינן הגדל בחיוב חיוב אלמא אין גידולין כעיקר ואפ"ה קתני גדל בפיטור פטור אלמא אין מבטלין אותו ותימא לי וכי ס"ד טר"נ מתיר הגדל בפיטור באכילה הא נתערב ברוב איסור. א"ו כדפי' הרשב"א דודאי הכל אסור אלא משום דלא בטל לגמרי אמרינן היתר שבו להיכן הלך והנ"מ כדכתב בעצמו לענין תפיסת דמים או כדכתב הרשב"א לענין אם נתערב דאינו איסר אלא לפי האיסור שבו וא"כ מה תו קשה לי' הרי בעצמו מחלק ע"א תוך ד"ה גופא בין ביטול לענין אכילה לענין זה ודוק:

דף סט.

בהר"ן סוף ד"ה שמע אבי' כתב ולב"ה מקליש קליש וכו' מיהו ה"מ כשלא נתארסה לאחר אבל נתארסה לאחר בו ביום אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. ותימא לי למה נקיט בו ביום וכ"ח הא בעצמו תירץ קושיא זו דף ע"א בד"ה תניא כותיה דשמואל וכתב מש"ה תני בו ביום דאי נתארסה ביום שלאחריו כיון דכשמת הבעל נתרוקנה רשות לאב ולא הפיר בו ביום קיימי' לנדרים שם יפה פי' הברייתא דלא מבעיא לפי' התוס' שמביא שם וכן הוא פי' הרא"ש דרישא דברייתא נמי דוקא לב"ש דשפיר כיון דלב"ש מיד שמת הבעל יוכל להפר חלקו של בעל לבד כי שתק ולא הפיר עד שנתארסה ביום שלאחריו היי הקמה אלא אפילו לפי' הראשונים שמביא שם דהרישא אף לב"ה מ"מ יפה פי' דהא

מ"מ כב"ש נמי אתיא ונקיט הברייתא בו ביום מטעמי' דב"ש אבל הכא דפי' דינא דב"ה ועל דרך הראשונים דאף לב"ה דסבר מקליש קליש מ"מ בשנתארסה מודו דאביה וארוס אחרון יכולים להפר אבל אביה לחודה לא א"כ מאי אריא שנתארסה בו ביום הא כיון דמת הארוס לא מצי האב לחודא להפר ומה החמה שייך בשתיקותיה כיון שלא הי' לו רגע אחד ממיתת הבעל רשות להפר חלקו של בעל ועיין בהרא"ש דף ע"ב ד"ה ושמע הבעל מה שמביא בשם הירושלמי ומכ"ש דודאי אף לחלמודו לא שייך הקמה שעל ידי שתיקה במה דלא הוי ליה למעבד מידי וצ"ע. אך עיין בהר"ן דף ע"ט סוף ד"ה מיתיבי וצ"ע. ועיין בסי' רל"ד בדרישה סס"ק כ"ט כמדומה לא הרגיש בכל מה שכתבתי ולדברי הר"ן בדף ע"ט אין כל דבריו מוכרחים עיין ודוק:

דף סט:

בפי' הרא"ש או דלמא הא אמר מופר ליכי ולעולם לא נאמרה הפרה מכלל לאו אם לא שיוציא הפרה בפיו אבל אם אמר שתיהן קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר הא ליכא למימר דאמר היום כדי וכו' כצ"ל. ור"לי דלא מבעיא באומר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר דודאי אין בההפרה כלום שהרי ע"כ קיים כל היום קאמר ושוב אין בידו הפרה רק כקיים ליכי היום לחוד די"ל ההפרה נשמע מכח הדיוק דהיום ולא אמר היום אלא כדי לדייק על ההפרה דלמחר ולעולם ההפרה התחילה מהיום ושפיר. ושוב אמר ואת"ל הא לא אמר כלומר דאף זה לא הפיר מפני דלא נשמע הפרה מכלל דיוק אכתי מבעיא במופר ליכי למחר ומייתר בזה קושי' הר"ן כי מעולם לא ס"ד לספק באומר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר אלא דאדרבה בזה פשיטא דלא הוי הפרה וכנ"ל:

דף ע:

אלא שקידשה כשהיא בוגרת. צ"ע מה אריא שקידשה כשהיא בוגרת אפילו שקידשה כשהיא נערה ושוב בגרה כל שהגיע זמנה ואוכלת משלו הא יוכל להפר אף לבוגרת וע"כ לומר משום דהתנא נקיט סתם שהבעל מפיר בבגרת ע"כ איירי כשקידשה בבגר שאז אין צורך לתביעה אלא מיד שנתקדשה זמנה קצוב או בפחות ויתיר משנים עשר חדש או בשלשים יום משא"כ בשקידשה בקטנות או נערות שוב אפילו אחר שבגרה אין יכול להפר אלא בקדם לה תביעה ושוב אין חילוק בין נערה לבוגרה ואפילו כלו הי"ב חדש מעת התביעה בנערות נמי מפיר לבדו וכדמתורץ להמתני' וששהתה י"ב חדש ועיין בתוס' פרק אע"פ ודוק:

דף עב:

בעי רמי בר חמא בעל מהו שיפר בלא שמיעה, פי' הר"ן כגון שלא שמע ולא ידע כלל אם נדרה מהו שמפר לה על הספק ובתר הכי ת"ש האומר לאשתו וכו' הרי הן קיימין לא אמר כלום. ופי' הרא"ש דקים לן שלא הי' בלבו לקיימו שמא תדור וכו' והוי כנדר טעות וקשה דא"כ אף אם קיים עד שלא שמע נמי מהראוי שלא יהי' קיים כגון אם אמר כל מה שנדרת על הספק יהי' קיים דהא נמי שייך סברת הרא"ש דהוי כמו נדר טעות וא"כ איך מסקינן דהפרה בלא שמיעה הוי הפרה הא מחרש נימא נמי ההיקש את שבא לכלל קיום בא לכלל הפרה ואת שלא בא לכלל היקם דהיינו קודם שמיעה אינו בא לכלל הפרה. והשיב הבחור המופלא ר' איצק מליסא דלא מקרי לא בא לכלל היקם אלא קודם שתדור משא"כ בתר שנדרה אף שלא שמע מקרי בא לכלל היקם אם ישמע ונכון הוא כי לזה מורה הלשון את שבא לכלל היקם וק"ל:

שם בפי' הרא"ש ד"ה והא לא שמיע לי'. כתב ושמיעת האפטרופוס אינה כשמיעת הבעל ואע"פ שעשאו שליח להפר דבמידי דממילא לא שייך מנוי שליחות. ר"ל דשליח לא שייך אלא בדבר פעולה או במעשה או בדבור שיהא עשיות פעולת השליח במקומו כאלו עשה הוא אבל השמיעה הבאה לאדם מבלתי פעולתו אלא ממילא מגיע לאזניו ע"ז לא שייך שליחות עד דליהוי כאלו בעצמו שמע. והא דמוכרח לזה ולא סגי לו בתי' הר"ן בשם הרב ר' יוסף שתירץ קושיא זו עם הסוגיא שמביא הרא"ש גופי' נמי נראה שהדין עמו דתירוץ הרב הנ"ל אינו מספיק לקושיא אלא נימא דיש שליחות לשמיעה דהא כבר תירצה הסוגיא דלר"א מה שיכול לומר כל נדריה שתדור וכו' היינו דלכי שמענה יהי' ההפרה חל מדהשתא ועם כ"ז מוקים הגמ' הפלוגתא דר' יאשי' ור"י במס' נזיר דהיינו אך לר"א דאלו לרבנן מי איכא מידי ש"מ הא לר"א מפני שיכול להפר נדריה העתידים מדהשתא דלכי ישמע אותם תחול ההפרה מעכשיו חשוב מידי דמצי למעבד השתא דהיינו לומר מה שתדור לכי שמענה יהי' מופרים מהשתא ולהכי יכול אף למנות שליח. וא"כ אלו נאמר דעל השליחות שמיעה יוכל למנותו שיהא במקומו כאלו שומע הוא. מה הקושי' והא לא שמיע לי' הא על השמיעה לא שייך להקשות מי איכא מידי שהרי אף הוא מיד יכול לשמוע [והר"ן אפשר סובר דמ"מ לא חשיב יכול לשמוע כיון דעדיין לא נדרה] מה שתדור וא"כ הא על השמיעה הוי שמיעת השליח כשמיעת עצמו ולמה לא יוכל לימנות שליח על ההפרה משום מי איכא מידי הרי לר"א אף הוא יוכל עתה להפר לכשישמע וזה חשוב יכול בעצמו להפר והשמיעה הא שומע השליח שהוא במקומו להשמיעה. ומוכרח לבא לתירוצו דעל השמיעה לא שייך שליחות. ועדיין יקשה מה בכך

דאיהו לא מצי מיפר מפני העדר השמיעה הא השליח ישמע ויפר. לזה מביא הסוגי' דנזיר דכל מידי וכו' ומשני הסוגי' דבאמת אינו ניתן כח לשליח להפר אלא עד שישמע הוא ואז תחול הפרת השליח במקומו. וזה ודאי חשיב מידי דאיהו מצי עביד השתא לר"א שיאמר כל נדרים שתדור יהי' מופרים מעתה לכשאשמע:

דף עג:

בהר"ן סוף ד"ה ואיכא כתב א"ו רב פנחס ה"ק נהי דהפרה דבעל גז"ה מיהו מש"ה זכתה תורה לבעל בהפרת נדרים משים דעל דעת בעלה היא נודרת הלכך כל שהיא נודרת על דעתו חיילא הך גז"ה דאמר רחמנא. וקשיא לי בנישואי קטנה שאינה אלא דרבנן במה חיילא מדאורייתא. וגם בהגיע זמן נמי ניחוש לסמפון ויהי' הקדושין מעקרא בטילים ובמה תחיל הג"ה דבעל דוקא:

דף עט:

עיין בהר"ן ד"ה היכי קאמרה. ועיין במס' כתובות דף ע"א ע"ב פריך נמי הגמ' ולא תתקשט ולא תאסור ואין להקשות לפירושו תינח הכא דלא נאמר במתני' אלא אם ולא מהיום אבל שם הא לא נאמר במתני' כלום () אלא דמכח קושי' מוכח דאיירי בנדרה היא וקיים לה איהו. ומה הקושי' ולא תתקשט ולא תאסור לימא דאיירי שאמרה קונם הנאת תשמישך עלי מעכשיו אם אתקשט שאז אסורה מעכשיו משום דבתנאי לא מזדהר. די"ל נהי דלר"י הי' יכול לשנויי הכי מ"מ תשאר הקושי' שני' דשם ותיאסור אי לב"ש בשתי שבתות וכו' ולהכי אין נ"מ ומתורץ כדי שלא תקשי נמי למ"ד בתנאי מזדהיר משא"כ הכא נראה לו דוחק שמוקים המתני' בדוחקא מה דלא צריך לר"י דהלכה כותי'. אך עיין בספרי סי' קמ"ד שם כתבתי קושי' עצומה על הגליון על דרך הר"ן והרשב"א הנ"ל מדף ט"ו ע"ב והנחתי בצ"ע. ולפיכך לולא שאיני כדאי הי' נלענ"ד בזה כסברת הר"ן שם דדוקא בגיטין משום דלדחוקי קאתא הוא דאמרינן תנאי אם משמע לאחר זמן. משא"כ כל תנאי אם דעלמא משמעו מעכשיו. ומ"מ הכא ובכתובות ל"ק. דנהי דאסורה מיד בפירות עולם ומשום החשש דשמא לא תזהר בתנאי' אין זה אלא איסור דרבנן. כדמשמע דף ט"ו ע"ב מפי' רש"י. אבל מדאורייתא ודאי שרי' עד דתעבור. ושפיר מקשה ולא תרחוץ ולא תיאסור מדינא דאורייתא וכיון דמד"ת לא הוי נדר עינוי נפש ואין בידו להפר. אך אפשר דמחומר דרבנן תבא קולא להפר נדר המתקיים מדאורייתא. כדמשמע הסוגי' דיבמות האיך אתי נשואי דרבנן ומבטלי נדרא דאורייתא. ותו הי' אפשר לדחוק אף לדעת הר"ן

דאם אמרינן בתנאי לא מזדהר לא שייך קושי' הגמ' ולא תרחוץ אזלה הקושי' בדרך ממ"נ ולא תרחוץ למ"ד בתנאי מזדהיר. ואי תימא כמ"ד בתנאי לא מזדהיר ועוד בהא לימא ר' יוסי וכו' דילמא וכו' ולשון ועוד אין כ"כ דקדוק בלשון סוגי' דנדרים שכתבו שהוא משונה. ודוק. ועיין בחדושי למס' ב"ב דף קמ"ב:

דף פב:

בפי' הרא"ש ד"ה באחת מתענה כתב אבל בלא הפרה אינו מופר משום דהותר מקצתו וכו' שלא הי' דעתו אלא שיהא כל הנדר קיים וכו' ע"ש. וקשה זה ניחא לטעמו דהרא"ש דיהיב על נדר שהותר מקצתו וכו' שלא הי' דעתו אלא שיהא כל הנדר קיים. אבל להר"ן שמביא הטעם בשם הירושלמי מדכתיב ככל היוצא מפיו יעשה דמשמע דוקא בשכולו קיים. ומ"ש בזה בין התרה להפרה. וי"ל דלטעם זה יותר ניחא דבשלמא בהתרת חכם דעוקר נדר למפרע נמצא דמראשית לא נתקיים במקצת הנדר ושפיר דאינו מתקיים ככל היוצא מפיו יעשה. משא"כ בהפרת הבעל דמיגז גייז הרי נתקיים ככל היוצא עד ההפרה ולכן משם ואילך מה דלא מופר אינו מופר: